

The Analysis of Strategies for Developing a Model School in Arabic Language Teaching in Private Islamic Schools at Secondary Level in the Andaman Sea Area

การวิเคราะห์กลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับ
สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน

Sarawut Saithong* and Muhammadafeefeee Assalihee

สรารุท สายทอง* และ มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮียะห์

Faculty of Islamic Science, Prince of Songkla University

คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

*Corresponding author: sarawut.sai@psu.ac.th

Received August 24, 2021 ■ Revised October 1, 2021 ■ Accepted October 4, 2021 ■ Published November 16, 2021

Abstract

The study aims 1) to analyze Arabic teaching in compliance with the need and the context of private Islamic schools at secondary level in the Andaman Sea Area, and 2) to analyze strategies for developing a model school in Arabic language teaching in private Islamic schools at secondary level in the Andaman Sea Area. The research is a qualitative study using an in-depth interview on a purposive focus group including 15 Arabic teachers at secondary level, 10 school administrators, and 25 students from five schools in Satun, Trang, Krabi, Phang-nga, and Phuket provinces. The results of the study were analyzed by TOWS MATRIX technique to draw up a draft of strategies for developing a model school in Arabic language teaching in private Islamic schools at secondary level in Andaman Sea Area. A focus group meeting of five experts was also organized to review and verify the draft strategies.

The research found that there are six requirements for Arabic teaching to be in accordance with the needs and context of private Islamic schools at secondary level as follows: 1) strengthening motivation of Arabic learning, 2) designing the learners' learning context aligned curriculum, 3) developing the teaching technique and method to be more appealing to learners, 4) providing up-to-date and constructive resources in support of learning, 5) assessing and evaluating realistic individual learning outcome, and 6) supervising and developing Arabic teachers according to professional standards. Furthermore, seven core strategies were employed to develop Arabic language teaching model schools for private Islamic secondary schools in the Andaman Sea Area, including 1) developing linguistic ability of learners based on their interest, 2) developing language strengthening curriculum to keep pace with an internationally recognized standard, 3) developing efficiency of instructors in teaching as professional, 4) developing more creative means of learning Arabic, 5) setting up a system of educational supervision for Arabic teachers within school, 6) developing Arabic learning community network for Arabic teachers, and 7) creating academic cooperation with institutes of higher education.

Keywords: Strategy, Model school, Arabic teaching; Andaman Sea Area

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์กลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การสอนภาษาอาหรับที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน และ 2) วิเคราะห์กลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ประกอบด้วย ครูผู้สอนวิชาภาษาอาหรับในระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 15 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 10 คน และนักเรียนจำนวน 25 คน จากโรงเรียนในจังหวัดสตูล ตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต จำนวน 5 โรงเรียน และนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาด้วยเทคนิค TOWS Matrix เพื่อร่างกลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน และจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อยืนยันกลยุทธ์ดังกล่าว

ผลการวิจัยพบว่า การสอนภาษาอาหรับที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามันมี 6 ด้าน คือ 1) การเสริมแรงกระตุ้นการเรียนรู้ภาษาอาหรับ 2) การออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนในพื้นที่ 3) การพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน 4) การจัดทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ทันสมัยและสร้างสรรค์ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้รายบุคคลตามสภาพจริง และ 6) การนิเทศและพัฒนาผู้สอนภาษาอาหรับตามมาตรฐานวิชาชีพ สำหรับกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามันนั้นประกอบด้วย 7 กลยุทธ์สำคัญ คือ 1) พัฒนาความสามารถทางภาษาอาหรับของผู้เรียนตามความสนใจ 2) พัฒนาหลักสูตรเสริมศักยภาพทางภาษาเทียบเคียง

มาตรฐานต่างประเทศ 3) พัฒนาครูผู้สอนให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ 4) พัฒนาสื่อการเรียนรู้ภาษาอาหรับให้มีความสร้างสรรค์ 5) สร้างระบบการนิเทศการสอนภาษาอาหรับภายในโรงเรียน 6) พัฒนาเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูสอนภาษาอาหรับ 7) สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษา

คำสำคัญ: กลยุทธ์, โรงเรียนต้นแบบ, การสอนภาษาอาหรับ, ฝั่งทะเลอันดามัน

■ บทนำ (Introduction)

การเรียนรู้ภาษาที่สองถือเป็นหนึ่งในการแสวงหาต้นทุนสำคัญของชีวิต เพราะมนุษย์ไม่ว่าจะใช้ชีวิตอยู่ในระดับปัจเจกชนหรือระดับสังคม ต่างก็ต้องมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกัน ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อเราอยู่ในระดับปัจเจกชนอาจมีภาษาแม่ (Native Language/L1) ที่แตกต่างกัน พวกเขาจึงต้องใช้ภาษาที่สอง (Second Language/L2) เป็นสื่อกลางในการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน หรือปัจเจกชนที่มีภาษาแม่เดียวกัน แต่มีความปรารถนาที่จะเรียนรู้ภาษาที่สองเพื่อศึกษาวัฒนธรรมของปัจเจกชนอื่น หรือมีจุดประสงค์ใช้ภาษาที่สองเพื่อการแสวงหาความรู้เพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางธุรกิจและการค้าระหว่างปัจเจกชน จึงเกิดความจำเป็นในการแสวงหาความเข้าใจภาษาที่สองโดยเฉพาะในยุคอุตสาหกรรมเทคโนโลยี การคมนาคม และการสื่อสารไร้พรมแดนที่เต็มไปด้วยศาสตร์และวิทยาการหลากหลายกว่าในอดีต การศึกษาเรียนรู้ภาษาที่สองจึงเป็นต้นทุนสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของพวกเขา

ภาษาอาหรับหนึ่งในภาษาราชการของกลุ่มประเทศตะวันออกกลางและครอบคลุมถึงหลายประเทศในทวีปแอฟริการวมทั้งสิ้น 22 ประเทศ (Uzman, 2013) ได้แก่ อียิปต์ จอร์แดน อิรัก ซีเรีย เลบานอน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย เยเมน ลิเบีย ซูดาน โมร็อกโก ตูนิเซีย คูเวต แอลจีเรีย บาห์เรน กาตาร์ โอมาน มอริเตเนีย ปาเลสไตน์ โซมาเลีย จิบูตี และคอโมโรส (Abdulqadir, 2015) และถือเป็นภาษาเขมิติกที่ประชากรโลกใช้สนทนาและสื่อสารกันมากที่สุด โดยมีจำนวนถึง 422 ล้านคน จากจำนวนกลุ่มประเทศข้างต้นและรวมถึงประเทศอื่นๆ เช่น อาริเทเรีย ซาด ซินกาล มาลี และตุรกี รวมถึงกลุ่มชาวเอเชียที่ถือกำเนิดในแถบตะวันออกกลาง (มูวัลลัด) ซึ่งพวกเขาสนทนาภาษาอาหรับเป็นภาษาแม่อีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นองค์การสหประชาชาติได้ประกาศเลขที่ 3190/18 H ให้ภาษาอาหรับเป็นภาษาของสหพันธ์การบริโภคและการเกษตรกรรมสหพันธ์อนามัยโลก สหพันธ์แรงงานระดับประเทศ และสหพันธ์แอฟริกา (Uzman, 2013) ในปีคริสต์ศักราชที่ 17 มหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ได้บรรจุวิชาภาษาอาหรับไว้ในหลักสูตรการศึกษาเพื่อการศึกษาด้านการศาสนาและด้านเศรษฐศาสตร์ และในปีคริสต์ศักราช 1974 ประเทศอเมริกาได้ทำการเปิดสอนวิชาภาษาอาหรับในสถาบันภาษาที่อยู่ภายใต้การดูแลและควบคุมของหน่วยงานกองกำลังแห่งชาติ ตั้งแต่นั้นมาได้มีการขยายสถาบันภาษาอาหรับในสหรัฐอเมริกา (Abdullah, 2014) เพื่อรองรับผู้สนใจศึกษาภาษาอาหรับที่มีจำนวนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ภาษาอาหรับเป็นหนึ่งในหมวดสาระวิชาอิสลามศึกษาที่ประกอบด้วย 1) วิชาอัลกุรอานและฮาดิษ 2) วิชาอัลหะดีษ 3) วิชาอัลอะกิดะฮ์ 4) วิชาอัลฟิควะฮ์ 5) วิชาฮัตตารีค 6) วิชาอัลลัคลาก 7) วิชาภาษาอาหรับ 8) วิชาภาษามลายู (Thai Ministry of Education, 2012) เป็นวิชาที่เป็นศูนย์กลางสำคัญในการทำความเข้าใจแก่นแท้แห่งศาสนบัญญัติของอิสลาม โดยมีคัมภีร์อัลกุรอานและวจนะของศาสนทูตมุฮัมมัดเป็นฐานอ้างอิงหลักซึ่งเป็นภาษาอาหรับ ดังโองการคัมภีร์อัลกุรอาน ความว่า “แท้จริงเราได้ประทานอัลกุรอานแก่เขาเป็นภาษาอาหรับ เพื่อพวกเขาจะใช้ปัญญาคิด” สุเราะฮ์ยูนุส: 2 (Holy Quran with Thai, 1998) และดังที่ปราชญ์อิบนุกัยยิมได้จำกัดความผู้ที่สามารถรอบรู้และเข้าถึงคุณค่าแห่งอัลกุรอานไว้เฉพาะผู้เข้าใจภาษาอาหรับเท่านั้น ดังคำกล่าวที่ว่า “ผู้รอบรู้วาทกรรมแห่งখনอาหรับเท่านั้นที่สามารถรอบรู้คุณค่าแห่งอัลกุรอาน” (Saeed, 2005) อีกทั้งตำราของปราชญ์อิสลามที่ได้ประพันธ์ขึ้นมาเพื่ออธิบายคัมภีร์อัลกุรอานและวจนะศาสนทูตล้วนแล้วแต่เป็นภาษาอาหรับ จึงนับว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียน ผู้ค้นคว้าด้านอิสลามศึกษาที่ต้องเข้าใจภาษาอาหรับ ดังที่ท่านอิบนุตัยมียะฮ์ได้กล่าวว่า “แท้จริงภาษาอาหรับเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา การรอบรู้ภาษาอาหรับจึงเป็นภารกิจสำคัญ เพราะการเข้าใจคัมภีร์และแบบอย่างจากศาสนทูตเป็นภารกิจสำคัญ ซึ่งไม่อาจเข้าใจได้เว้นแต่ต้องเข้าใจภาษาอาหรับ” (Al-maarifah, 2013) ส่วนในมุมมองการปฏิสัมพันธ์กับชนอาหรับทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการทูต และด้านอื่นๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเล็งเห็นและการให้ความสำคัญกับภาษาอาหรับย่อมนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่เป็นคุณประโยชน์ให้แก่ปัจเจกชนและประเทศชาติโดยรวม อาทิ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานจากประเทศตะวันออกกลางเพื่อพัฒนาและส่งเสริมด้านสังคม ด้านจริยธรรมและคุณธรรม ด้านอิสลามศึกษา การทูตจากประเทศตะวันออกกลางที่ประจำการเพื่อการปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นทางการตามจุดต่างๆ ของประเทศไทย และหมายรวมถึงด้านเศรษฐกิจผ่านช่องทางการพาณิชย์ ผลัดกันส่งออกและนำเข้าสินค้า หรือในมุมมองการท่องเที่ยวแบบฮาลาล เป็นต้น

จากความสำคัญข้างต้น พบว่าสถานศึกษาในประเทศไทยทุกระดับได้บรรจุวิชาภาษาอาหรับไว้ในหลักสูตรการศึกษา เช่น ศูนย์การศึกษาอิสลาม (ตาดิกา) ประจําสมัย (Lubohdeng, 2016) หลักสูตรการศึกษาศาสนาอิสลาม (ฟิรฎูฮ์ยีน) ภาคบังคับ (Ratchakitcha, 2017) หลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชน

สอนศาสนาอิสลาม (Thai Ministry of Education, 2012) รวมถึงสถาบันระดับอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยฟาฏอนี (Fatoni University) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (Prince of Songkla University, Pattani Campus) มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ (Princess of Naradhiwas University) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (Yala Rajabhat University) ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (Songkhla Rajabhat University) มหาวิทยาลัยรามคำแหง (Ramkhamhaeng University) มหาวิทยาลัยรังสิต (Rangsit University) และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalongkorn University) รวมถึงการเรียนภาษาอาหรับออนไลน์ต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาษาอาหรับเป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในวงการศึกษาของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม หากการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในช่วงชั้นก่อนอุดมศึกษายังขาดประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของผู้เรียน ดังที่ Matorhe ได้กล่าวว่า “การจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงหลายประการ โดยเฉพาะภาษาอาหรับเป็นภาษาที่สองของนักศึกษาและเป็นภาษาใช้ไวยากรณ์ค่อนข้างมาก” (Malee, 2014) เช่นเดียวกับ Mohamed Ali ได้ให้ความเห็นว่าสาเหตุของความอ่อนแอทางภาษาของนักศึกษาส่วนใหญ่มาจากการไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมทางภาษาที่เหมาะสม (Sheidow, 2015) ด้วยเหตุนี้ การยกระดับศักยภาพของบุคคลสู่ความเป็นสากลก็ถือเป็นเรื่องที่ท้าทาย โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งถือได้ว่าเป็นสถานการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการสอนภาษาอาหรับเพื่อการศึกษาอิสลามหรือแม้แต่เพื่อการสื่อสารและการต่อยอดทางวิชาการเมื่อพวกเขาศึกษาต่อในต่างประเทศ ซึ่งหากนักเรียนมีพื้นฐานด้านทักษะภาษาไม่ดีแล้ว ก็จะเป็นอุปสรรคในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศอาหรับหรือประเทศในแอฟริกา รวมถึงมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่ไม่มีการเปิดหลักสูตรชั้นเตรียมภาษาอาหรับ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยรังสิต หรืออาจมีหลักสูตรหรือสถาบันเตรียมภาษาอาหรับ เช่น มหาวิทยาลัยฟาฏอนี เป็นต้น

ทั้งนี้ หากนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะภาษาอาหรับอย่างครอบคลุม และผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนจากโรงเรียนที่มีคุณภาพแล้ว จะส่งผลให้

ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นเลิศ หรือมีต้นทุนทางภาษาอาหรับเพื่อการแสวงหาความรู้ด้านอิสลามศึกษาและประกอบอาชีพในอนาคต การศึกษาครั้งนี้ จึงมีเป้าหมายสำคัญเพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะจากประสบการณ์การสอนและการคลุกคลีกับนักศึกษารายวิชาภาษาอาหรับของคณะผู้วิจัย พบว่า ปัจจุบันทักษะต้นทุนด้านภาษาอาหรับของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตจังหวัดพังงาเลอันดามันอยู่ในระดับที่ต้องกวดวิชาเป็นพิเศษ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์สภาพกระบวนการพัฒนาทักษะด้านภาษาอาหรับในโรงเรียนและนำเสนอกลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับ ครอบคลุมปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอาหรับที่เป็นเลิศ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะด้านภาษาอาหรับและยกระดับการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์การสอนภาษาอาหรับที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพังงาเลอันดามัน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework)

การทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดในการค้นหากลยุทธ์โรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพังงาเลอันดามัน ประกอบด้วย 1) หลักสูตร 2) รายวิชา 3) วิธีการสอน 4) บรรยากาศการเรียนรู้ 5) การประเมินการสอน 6) การพัฒนาครู และ 7) บริบทพื้นที่ คณะผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบในการวิจัยในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม ซึ่งการค้นหากลยุทธ์โรงเรียนต้นแบบด้านสอนภาษาอาหรับของโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพังงาเลอันดามัน อาจมีปัจจัยและองค์ประกอบเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับบริบทและสภาพความเป็นจริง ดังใน Figure 1

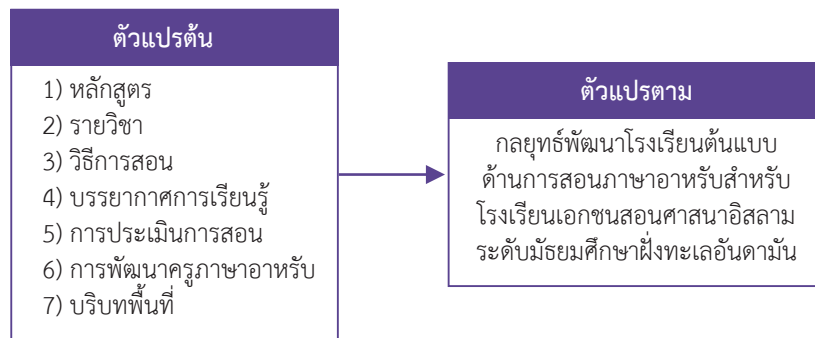

Figure 1 Conceptual framework.
กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

1. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) และสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์การสอนภาษาอาหรับที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามันด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ทำการศึกษาปรากฏการณ์จากผู้ให้ข้อมูลที่มีบริบทเฉพาะ และใช้วิธีการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก จำนวนผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ควรมากจนเกินไป คณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์ขนาดของผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มที่จำนวนกลุ่มละ 3-6 คน (Guest, 2017) คัดเลือกแบบเจาะจงโดยเกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling with the criterion) (Palys, 2008) จากโรงเรียน 5 แห่งในจังหวัดสตูล ตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต ประกอบด้วยครูผู้สอนวิชาภาษาอาหรับในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 15 คน (โรงเรียนละ 3 คน) ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 10 คน (โรงเรียนละ 2 คน) และนักเรียนจำนวน 25 คน (โรงเรียนละ 5 คน)

ระยะที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาด้วยเทคนิค TOWS Matrix ในการร่างกลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน และจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อยืนยันความเหมาะสมของกลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview

Form) และแบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview Form) ข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Question) และแบบสังเกต (Observation Form)

3. **การวิเคราะห์ข้อมูล** คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน (Plodpluang, 2013) คือ 1) การบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์แบบคำต่อคำ ทำการตรวจสอบข้อมูล และอ่านข้อมูลเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้บันทึกหลาย ๆ รอบเพื่อพิจารณาประเด็นเบื้องต้น 2) ทำความเข้าใจความหมายที่ได้รอบคอบและทบทวนซ้ำหลาย ๆ รอบ วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการพิจารณาประเด็นที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้อง และทำการตัดทอนในส่วน of ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง 3) ทำการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดจำแนกข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ออกเป็นประเภทย่อย (Sub-themes) และประเภทหลัก (Themes) และจัดกลุ่มตามความสัมพันธ์และความสอดคล้องกันของข้อมูล 4) พิจารณาแต่ละประเด็นและความหมายของคำ และ 5) การจำแนกข้อมูลที่ได้ตามความหมายที่สามารถอธิบายพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะได้อย่างสมบูรณ์ และสรุปข้อมูลการตอบข้อสัมภาษณ์งานวิจัยและวิเคราะห์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix เพื่อสร้างกลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นและนำสู่การขยายผลในลำดับต่อไป ทั้งนี้คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้นามโรงเรียนและผู้ให้ข้อมูลด้วยนามสมมุติแทนนามจริงในการให้ข้อมูลทั้งหมด

4. **การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล** การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผ่านขั้นตอนการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และการศึกษาประจำวิทยาเขตปัตตานีได้รับอนุมัติการรับรองโครงการเลขที่ psu.pn.2-027/63 โดยคณะวิจัยได้ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มีการปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล โดยแต่ละครั้งคณะวิจัยแจ้งการพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลได้รับทราบ และภาย

หลังการเก็บข้อมูล คณะวิจัยนำข้อมูลการสัมภาษณ์ที่บันทึกได้ส่งมอบผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบความชัดเจนและให้ความเห็นก่อนนำไปพิจารณาและตีความข้อมูลการวิจัยต่อไป

■ ผลการวิจัย (Results)

จากการศึกษา คณะวิจัยสามารถนำเสนอผลการวิจัยโดยจำแนกตามเป็น 2 ระยะการศึกษา ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์การสอนภาษาอาหรับที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน พบว่าการสอนภาษาอาหรับที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาสู่แนวทางที่ดี มี 6 ด้าน คือ

1. การเสริมแรงกระตุ้นการเรียนรู้ภาษาอาหรับ

ด้วยพื้นฐานของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามันเป็นครอบครัวที่นับถือศาสนาอิสลาม จึงมีความคุ้นเคยกับภาษาอาหรับซึ่งเป็นภาษาของคัมภีร์อัลกุรอาน และโดยพื้นฐานของครอบครัวมุสลิมก็ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาอาหรับเป็นพื้นฐานเดิม ผู้เรียนที่ได้รับการอบรมบ่มเพาะจากครอบครัวในเรื่องนี้ จึงมีแรงจูงใจในการมุ่งมั่นและศึกษาภาษาอาหรับเพื่อให้สามารถเข้าใจคำสอนของศาสนาที่มีอยู่ในคัมภีร์อัลกุรอานเป็นทุนเดิม แต่อย่างไรก็ตามเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่ควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสามารถนำตนเองสู่การเรียนรู้ในระยะยาวได้

2. การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน

สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามันมีการปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมรายวิชาในหลักสูตรที่มาจากส่วนกลางเป็นเพราะความไม่สอดคล้องของหลักสูตรที่มาจากส่วนกลางและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์จริงของผู้เรียน การปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมรายวิชาในหลักสูตรที่มาจากส่วนกลางจึงถือเป็นความจำเป็นหนึ่ง เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และคุณลักษณะเชิงทักษะภาษาของผู้เรียนที่สามารถวัดและประเมินผลตรงตามสภาพและสถานการณ์จริงของผู้เรียนได้ โดยการปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาอาหรับให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยและพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรฉบับที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลผู้เรียน ความเหมาะสมในเชิงบริบทและตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่

3. การพัฒนาเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับให้มีความน่าสนใจ

จากข้อมูลสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับพบว่า การจัดการเรียนรู้ไม่ได้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากนัก

อีกทั้งไม่ได้มีการนำเทคนิคการสอนสมัยใหม่ที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้น สนใจและใฝ่รู้เท่าที่ควร จึงเป็นความต้องการหนึ่งที่ครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนให้มีความน่าสนใจ โดยอาจจะเป็นลักษณะการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรม เล่นเกมฝึกทักษะภาษาอาหรับที่เน้นให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหว ลงมือปฏิบัติและสื่อสารจริงในสถานการณ์สมมติหรือสถานการณ์จริง จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขกับการเรียนรู้และจดจำบทเรียนได้ดีกว่าการฟังบรรยายจากครูผู้สอนเพียงอย่างเดียว

4. ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีความทันสมัยและสร้างสรรค์

ทรัพยากรและสื่อการสอนภาษาอาหรับที่ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามันโดยส่วนใหญ่เป็นตำราหนังสือ เอกสารประกอบ กระดานและบัตรคำ ส่วนการนำอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัดการเรียนการสอนนั้นยังมีน้อยมาก ในขณะที่สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญในแง่ที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจระหว่างเนื้อหาและสาระสำคัญที่ครูต้องการส่งไปยังนักเรียน ซึ่งหากสื่อกลางไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนแล้ว ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ก็จะลดลง ดังนั้นความต้องการด้านทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาอาหรับที่ทันสมัยและสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญและเหมาะสมกับยุคสมัย อีกทั้งแหล่งเรียนรู้ในปัจจุบันจะอยู่ในรูปแบบออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้เห็นถึงความสำคัญเพิ่มขึ้นเท่าตัว

5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคลตามสภาพจริง

ผู้เรียนแต่ละคนมีเป้าหมายในการเรียนรู้ภาษาอาหรับที่แตกต่างกัน ซึ่งจากข้อมูลสภาพที่ศึกษาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามันเป็นการพิจารณาผลการเรียนรู้ในแง่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินผลจากการทดสอบระดับชาติ (I-NET) เป็นหลัก ซึ่งยังขาดการประเมินผลที่พิจารณาจากศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคลจริง อาทิ ผู้เรียนส่วนหนึ่งที่มีทักษะภาษาอาหรับในระดับดีและมีความสนใจศึกษาต่อต่างประเทศ การประเมินผลก็ต้องมุ่งเน้นเทียบกับมาตรฐานสากลจึงจะสามารถพัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้ตรงกับความสนใจได้ โดยเป็นการประเมินเพื่อพิจารณาพัฒนาการเรียนรู้อันผู้เรียนเป็นระยะและสม่ำเสมอ

6. การนิเทศการสอนภาษาอาหรับและพัฒนาครูผู้สอนตามมาตรฐานวิชาชีพ

การนิเทศครูสอนภาษาอาหรับเป็นเทคนิคหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาทักษะของตนเองเพื่อให้การปฏิบัติการสอนของครูเป็นไปตามมาตรฐาน เป็นช่องทางในการรับทราบถึงอุปสรรคและปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่บรรลุ

วัตถุประสงค์ ทั้งยังทำให้ทักษะภาษาอาหรับของผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามที่คาดหวัง เพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือครูผู้สอนในการแก้ไขปัญหาที่พบจากการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาและยกระดับตนเองทั้งในแง่ความรู้ของเนื้อหาและทักษะการถ่ายทอดซึ่งด้วยลักษณะของครูสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามันนั้นมีทั้งครูผู้สอนที่ใช้ภาษาอาหรับได้อย่างเชี่ยวชาญและครูที่ยังใช้ภาษาอาหรับไม่เชี่ยวชาญ การอบรมพัฒนาครูสองกลุ่มนี้จึงต้องมีจุดเน้นที่ต่างกัน

ระยะที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพและความต้องการด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน โดยใช้เทคนิค TOWS Analysis หรือ TOWS Matrix ข้อมูลจริงของสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ปัจจุบันสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อโรงเรียน เพื่อการค้นพบแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ที่มาจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ค้นพบ 7 กลยุทธ์สำคัญ ได้แก่

กลยุทธ์ SO หรือกลยุทธ์ที่มาจากจุดแข็งภายในจับคู่กับโอกาสจากสภาพแวดล้อมจะมีลักษณะเป็นกลยุทธ์ส่งเสริมเพื่อนำจุดแข็งและข้อได้เปรียบที่มีอยู่มาสร้างแนวทางการพัฒนามีจำนวน 2 กลยุทธ์ คือ 1) พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางภาษาอาหรับตามความสนใจ และ 2) พัฒนาหลักสูตรเสริมศักยภาพทางภาษาอาหรับที่เทียบเคียงมาตรฐานสากล

กลยุทธ์ ST หรือกลยุทธ์ที่มาจากจุดแข็งภายในจับคู่กับอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมจะมีลักษณะเป็นกลยุทธ์ปรับปรุงและพัฒนาจุดแข็ง มีจำนวน 2 กลยุทธ์ คือ 1) พัฒนาเครือข่าย

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูสอนภาษาอาหรับในฝั่งทะเลอันดามัน และ 2) สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนภาษาอาหรับ

กลยุทธ์ WO หรือกลยุทธ์ที่มาจากจุดอ่อนภายในจับคู่กับโอกาสและสภาพแวดล้อมจะมีลักษณะเป็นกลยุทธ์เพื่อการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่เป็นประเด็นทำให้เกิดจุดอ่อนมีจำนวน 2 กลยุทธ์ คือ 1) พัฒนาครูผู้สอนให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ภาษาอาหรับอย่างมืออาชีพ และ 2) พัฒนาสื่อประกอบการเรียนรู้ภาษาอาหรับให้มีความสร้างสรรค์และตรงตามความสนใจของผู้เรียนสมัยใหม่

กลยุทธ์ WT หรือกลยุทธ์ที่มาจากจุดอ่อนภายในจับคู่กับอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมจะมีลักษณะเป็นกลยุทธ์เพื่อยกระดับและพัฒนาให้เกิดเป็นจุดแข็งและลดภาวะปัญหาอื่น ๆ มีจำนวน 1 กลยุทธ์ คือ การสร้างระบบการนิเทศครูสอนภาษาอาหรับภายในโรงเรียนเพื่อดูแลให้การจัดการเรียนรู้ภาษาอาหรับเป็นไปตามมาตรฐาน และสามารถนำเสนอกลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามันทั้ง 7 กลยุทธ์ได้ดัง Figure 2

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์ทั้ง 7 สู่การพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามันให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับเครือข่ายโรงเรียน ระดับผู้บริหาร ระดับหัวหน้าสาระและครูผู้สอนภาษาอาหรับ อีกทั้งต้องมีการประเมินและทรัพยากรสนับสนุนตลอดจนกระบวนการดำเนินการ การติดตามและการประเมินผลดัง Figure 3

Figure 2 Strategies for Developing a Model School in Arabic Language Teaching in Private Islamic Schools at Secondary Level in the Andaman Sea Area.

กลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน

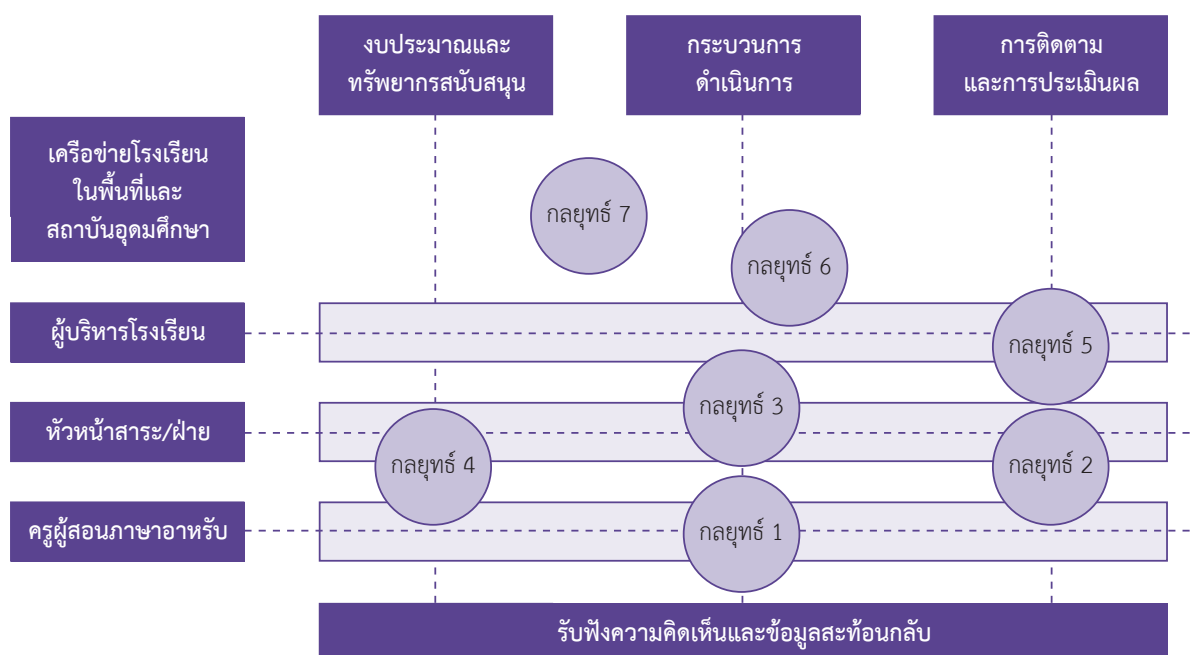

Figure 3 Factors affecting the execution of strategies in developing Arabic Language Teaching model schools for private Islamic secondary schools in the Andaman Sea Area.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน

จาก Figure 3 จะเห็นได้ว่าการดำเนินการแต่ละกลยุทธ์ให้บรรลุผลยังมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆ ด้านงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุน กระบวนการดำเนินการ การติดตามและประเมินผล การรับฟังความคิดเห็นและข้อมูลสะท้อนกลับ

1. งบประมาณและทรัพยากรสนับสนุน

การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการภายใต้กลยุทธ์ดำเนินไปอย่างราบรื่นสำหรับโรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณอาจต้องมีการควบคุมและบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์สูงสุด

2. กระบวนการดำเนินการ

กลยุทธ์จำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการดำเนินการโดยดึงการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง มีการจัดทำตัวแผนกลยุทธ์อย่างชัดเจน กำหนดกิจกรรม วัตถุประสงค์ ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ และกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์ของโรงเรียน โดยผู้บริหารควรรับทราบกระบวนการดำเนินการ ช่วยแก้ปัญหาและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้กระบวนการดำเนินการยังต้องมีความยืดหยุ่น เรียนรู้จากปัญหา และพร้อมปรับเปลี่ยนสู่แนวทางที่ดีกว่าได้ตลอดเวลาเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

3. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

การดำเนินการกลยุทธ์จำเป็นต้องมีการบริหารกิจกรรมตามเป้าหมายที่ได้กำหนด มีการกำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จภายใต้แต่ละกิจกรรม ควบคุมติดตามความก้าวหน้าและสื่อสารกันในแต่ละส่วนที่รับผิดชอบให้มีความเข้าใจตรงกันเพื่อให้การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายเป็นไปตามแผน โดยมีการวัดผลการปฏิบัติงานและเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐานที่กำหนด

4. การรับข้อมูลสะท้อนกลับ

เปิดรับให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถให้ข้อเสนอแนะ สะท้อนความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลสะท้อนกลับเหล่านี้มาวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

อย่างไรก็ตาม การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จยังต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งระดับเครือข่ายของโรงเรียนในพื้นที่ทะเลฝั่งอันดามัน ระดับผู้บริหารระดับหัวหน้าสาระและระดับครูผู้สอน ซึ่งแต่ละกลยุทธ์จะมีความเกี่ยวเนื่องกับแต่ละฝ่ายมากน้อยต่างกันไป กล่าวคือกลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 3 และกลยุทธ์ที่ 4 จะมีความเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครูผู้สอน และพัฒนาสื่อ จะเห็นได้ว่าเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับให้เป็นไปตามมาตรฐานการสอนภาษาอาหรับของสากลเพื่อให้ผู้เรียน

มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางภาษา จึงมีความเชื่อมโยงกับภาระหน้าที่ของครูผู้สอนและหัวหน้าสาระที่รับผิดชอบโดยตรงมากกว่าส่วนงานอื่นๆ สำหรับกลยุทธ์ที่ 5 คือสร้างระบบการนิเทศครูสอนภาษาอาหรับภายในโรงเรียนจะเป็นภาระรับผิดชอบของผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง หัวหน้าสาระ ฝ่ายวิชาการ ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นต้น ส่วนกลยุทธ์ที่ 6 และกลยุทธ์ที่ 7 เป็นการสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพระหว่างโรงเรียนในพื้นที่และสร้างความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา จึงมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารระดับสูงเป็นหลัก และกล่าวได้ว่าการนำกลยุทธ์ไปใช้สู่ภาคปฏิบัติมีความท้าทายมีความเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานของหลายฝ่าย ต้องมีความพร้อมด้านงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุน มีการดำเนินการที่เป็นระบบ ติดตามประเมินผล และเปิดรับฟังข้อมูลสะท้อนกลับ โดยผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องมองเห็นเป้าหมายของกลยุทธ์ร่วมกัน และเชื่อมั่นในการดำเนินการภายใต้กลยุทธ์ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ

สรุปผล (Conclusions)

กลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน มี 7 กลยุทธ์สำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาความสามารถทางภาษาอาหรับของผู้เรียนตามความสนใจ 2) การพัฒนาหลักสูตรเสริมศักยภาพทางภาษาเทียบเคียงมาตรฐานต่างประเทศ 3) การพัฒนาครูผู้สอนให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ 4) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้อาหรับให้มีความสร้างสรรค์ 5) การสร้างระบบการนิเทศครูสอนภาษาอาหรับภายในโรงเรียน 6) การพัฒนาเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูสอนภาษาอาหรับ และ 7) การสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวจะต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งระดับเครือข่ายของโรงเรียนในพื้นที่ทะเลฝั่งอันดามัน ระดับผู้บริหาร ระดับหัวหน้าสาระ และระดับครูผู้สอน โดยมีเป้าหมายสร้างผลลัพธ์ที่ให้ประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนยอมรับส่วนที่เป็นจุดอ่อนและดำเนินการปรับปรุงอย่างเร่งด่วนเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาในอนาคต กอปรกับการพัฒนาจุดแข็งให้เกิดการต่อยอดและมีทิศทางเหล่านี้จึงจะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาอาหรับอย่างเต็มศักยภาพ

อภิปรายผล (Discussions)

จากผลการศึกษาคณะผู้วิจัยสามารถอธิบายสภาพผู้เรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอาหรับเป็นต้นทุนเดิมเนื่องด้วยเป็นข้อปฏิบัติที่ศาสนาได้ส่งเสริมให้ผู้ศรัทธาอิสลามควรเรียนรู้ภาษาอาหรับเพื่อให้สามารถเข้าใจภาษา

อัลกุรอานและเป็นภาษาที่ต้องใช้ในการปฏิบัติภารกิจทางศาสนา อีกทั้งภาษาอาหรับยังเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่เป็นแหล่งปฐมภูมิของศาสนาอิสลาม บรรดานักปราชญ์ในอดีต และตำราวิชาการศาสนาที่ผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใช้ประกอบการเรียนการสอน ก็ล้วนมีต้นฉบับดั้งเดิมจากภาษาอาหรับ เหล่านี้จึงเป็นเสมือนแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจพัฒนาทักษะภาษาอาหรับทั้งทักษะการพูด การฟัง และการอ่าน เนื่องจากแรงจูงใจเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นหรือเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับทฤษฎีตัวแบบ (Models) ของ Bandura ที่อธิบายเรื่องนี้ว่า ผู้เรียนจะเกิดการเลียนแบบบุคคลที่เขาชื่นชอบ หรือบุคคลที่มีอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่เขาอยู่ อาจจะเป็นการชื่นชอบในแง่ความสามารถที่โดดเด่น หรือเป็นบุคคลที่เคารพนับถืออย่างครูผู้สอนเอง ซึ่งการที่ผู้เรียนได้สังเกตเห็นการแสดงออกเชิงพฤติกรรม ฟังคำบอกเล่าหรือข้อมูลอื่นๆ ของผู้ที่เป็นตัวแบบอย่างต่อเนื่องจะทำให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง เกิดพฤติกรรมเลียนแบบและเกิดแรงกระตุ้นในการเรียนรู้เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญด้านภาษาให้ตนเองไปด้วย (Jullarat, 2020)

ครูผู้สอนซึ่งถือเป็นผู้ที่ใกล้ชิดผู้เรียนมากกว่าตัวแบบอื่นๆ ก็สามารถเสริมแรงกระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องผ่านการชมเชยในส่วนเล็กๆ น้อยๆ ที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมออกมาได้ดี เช่น การอ่าน การเขียนหรือการออกเสียงภาษาอาหรับได้ถูกต้อง การเสริมพลังการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ครูต้องทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะแตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของผู้เรียน (Wichai & Marut, 2019) ได้อธิบายถึงบทบาทของครูผู้สอนในการเสริมพลังเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวก ตั้งคำถามที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ตรงของผู้เรียน และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต่อยอดด้วยตนเอง และพบว่าการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาอาหรับที่ใช้อยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาฝั่งทะเลอันดามัน ยังไม่สอดคล้องกับสภาพเชิงบริบทและระดับความพร้อมของผู้เรียน จึงถือเป็นความต้องการจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาวิจัยระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบและสถานศึกษาในการปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับบริบทสถานการณ์ของผู้เรียน เนื่องจากสภาพหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่มผู้เรียนจะส่งผลต่อเนื่องให้เกิดปัญหาการจัดการเรียนการสอนอื่นๆ อาทิ ทักษะทางภาษาอาหรับของผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้เรียนไม่สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาอาหรับในระดับพื้นฐานได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Useng (2004) ที่ศึกษาในบริบทโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ และ Dahab (2011) ซึ่งพบว่า หลักสูตรรายวิชาภาษาอาหรับควรต้องมีการ

ปรับปรุงและพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ทักษะการพูดและการเขียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ ส่วนนี้ถือเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสอดคล้องของการพัฒนาหลักสูตรและระดับพื้นฐานทางภาษาของผู้เรียนที่ควรได้รับการแก้ไข

หลักสูตรภาษาอาหรับที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในพื้นที่ทะเลฝั่งอันดามัน นอกเหนือจากการเน้นสร้างความเป็นเลิศให้แก่ผู้เรียนที่ต้องศึกษาต่อในต่างประเทศแล้ว ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความสนใจนำทักษะภาษาอาหรับไปใช้ประกอบอาชีพเสริมเชิงการท่องเที่ยวหรือเชิงธุรกิจ อันเป็นลักษณะเฉพาะของจังหวัดในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้เรียนที่ผ่านการเรียนรู้จากหลักสูตรลักษณะนี้จะเน้นการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารและเพิ่มเติมทักษะส่วนบุคคลของการมีจิตบริการ (Service Mind) มีความรับผิดชอบ มีมารยาทตามกาลเทศะทางสังคม เป็นต้น โดยผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการในพื้นที่เพื่อให้สามารถส่งนักเรียนไปฝึกทักษะการปฏิบัติจริงในช่วงปิดภาคเรียนได้ หรืออาจเป็นการเชิญวิทยากรจากภาคธุรกิจมาสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียนก็มีความเป็นไปได้ ในขณะที่การพัฒนาเทคนิคการสอนภาษาอาหรับจะสามารถตรงใจความสนใจของผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอาหรับโดยไม่เบื่อหน่ายมีความเกี่ยวข้องกับเทคนิคการสอนของครูผู้สอน รวมถึงการออกแบบชั้นเรียนและวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับของครูโดยตรง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จำเป็นต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง นำเทคนิคที่มีความน่าสนใจมาปรับใช้แทนการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ข้อค้นพบประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Dahab (2011) ที่พบปัญหาการสอนภาษาอาหรับลักษณะเดียวกัน คือ วิธีการสอนที่นำมาใช้ในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ซึ่งที่พบปัญหาลักษณะนี้เนื่องจากครูผู้สอนไม่ได้ผ่านการอบรมด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับโดยตรง กล่าวคือเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารและใช้ภาษาอาหรับได้ดีแต่อาจจะขาดทักษะทางวิชาชีพที่จะมาเสริมให้ครูมีวิธีการหรือเทคนิคการสอนที่ดึงดูดความสนใจผู้เรียนได้

จากการวิจัยพบว่า การนิเทศครูผู้สอนภาษาอาหรับให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ ถือเป็นความต้องการสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง เนื่องจากบริบทในบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมักจะเน้นนิเทศครูผู้สอนวิชาสามัญตามที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง และอาจเป็นเพราะเนื้อหาในรายวิชาภาษาอาหรับค่อนข้างมีความเฉพาะ การนิเทศจึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทั้งในเชิงเนื้อหาสาระของวิชาและมีความเชี่ยวชาญในด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ส่วนนี้จึงเป็นข้อจำกัดและถือเป็นอุปสรรคของการบริหารจัดการเรียนการสอนที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข เพราะเมื่อครูผู้สอนไม่ได้รับการ

พัฒนาทักษะการสอนให้มีความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างต่อเนื่องก็จะส่งผลกระทบต่อกรอบการจัดการเรียนรู้การใช้หลักสูตรและอื่นๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื้อหาและวิธีการจัดการชั้นเรียนไม่เท่าทันยุคสมัยใหม่ และบริบทของผู้เรียนที่มีเอกลักษณ์และความสนใจที่เฉพาะต่างออกไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Useng (2014) ที่ศึกษาปัญหาและตรวจสอบวิธีการสอนทักษะการฟังภาษาอาหรับ ซึ่งพบว่าการเรียนและการสอนทักษะการฟังภาษาอาหรับของสถาบันสอนภาษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับที่ต้องดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงเช่นเดียวกัน พร้อมทั้งต้องศึกษาค้นหาแนวทางและเทคนิคการสอนที่ทันต่อยุคสมัยจึงจะเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนภาษาอาหรับได้

เช่นเดียวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนถือเป็นการประเมินที่ครอบคลุมทั้งผ่านวิธีการมอบหมายงานในชั้นเรียน (เอาออกถูกลม) ประเมินภาคทฤษฎีด้วยการทดสอบข้อเขียน (อิมติฮาน ตะห์รีรีย์) และประเมินภาคปฏิบัติด้วยการสนทนาโต้ตอบ (อิมติฮาน ซะฟะวีย์) จะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะการประเมินที่เน้นประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้มากกว่าการประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคลตามศักยภาพที่แตกต่างกันของผู้เรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องด้วยภาษาอาหรับเป็นหนึ่งในวิชาที่ผู้เรียนต้องเข้ารับการทดสอบระดับชาติ (I-NET) การจัดการเรียนการสอนจึงต้องมุ่งเน้นในทิศทางที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถผ่านการทดสอบระดับชาติ จึงถือเป็นความท้าทายของครูผู้สอนที่ต้องพัฒนาผู้เรียนเพื่อตอบโจทย์การประเมินของชั้นเรียนและการประเมินระดับชาติในเวลาเดียวกัน ด้วยเหตุนี้การพัฒนาทักษะภาษาอาหรับของผู้เรียนให้สอดคล้องตามความสนใจที่แท้จริง จึงอยู่ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล

■ ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการสอนภาษาอาหรับสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการสร้างหลักสูตรเฉพาะ สนับสนุนงบประมาณและกำหนดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนภาษาอาหรับ
2. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามฝั่งทะเลอันดามันสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการสร้างเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบด้านการสอนภาษาอาหรับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอาหรับที่เป็นเลิศ
3. ครูผู้สอนรายวิชาภาษาอาหรับสามารถนำผลการวิจัยมาปรับใช้เพื่อพัฒนาตนเองตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับผลการนำกลยุทธ์ในงานวิจัยเรื่องนี้สู่การทดลองใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาชายฝั่งทะเลอันดามันเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ สู่การปรับปรุง สร้างโมเดลและการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอาหรับแบบยั่งยืน
2. ควรศึกษาความต้องการด้านภาษาอาหรับของสถานประกอบการ ชุมชนและกลุ่มผู้สนใจเรียนรู้ภาษาอาหรับฝั่งทะเลอันดามันทั้งที่เป็นนักเรียนและที่ไม่ใช่ นักเรียนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรภาษาอาหรับเพิ่มเติมโดยใช้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นจุดขยายการศึกษา

■ เอกสารอ้างอิง (References)

- Abdullah H. A., (2014). *The Arabic language and the importance of teaching it to non-native speakers, its curricula and methods*. Al Rawaa Newspaper, p. 170.
- Abdulqadir, N. (2015). *The role of the League of Arab States in preserving the territorial sovereignty of member states*. Tilmisan: Abibakr Alqayid University.
- Al-maarifah, I. (2013). A language course in building an Islamic character. *Journal of Contemporary Islamic Thought*, 19(73), 5-12.
- Dahab, I. M. (2011). *The use of Arabic speaking and writing skill in the civil secondary stage in Jala*. Pattani: Fatoni University.
- Guest, G. N. (2017). How many focus groups are enough? Building an evidence base for nonprobability sample sizes. *Field methods*, 29(1), 3-22.
- Holy Quran with Thai. (1998). *Surah Yusuf*. Saudi Arabia: Madinah King Center for Quran Printing.
- Jullarat, P. (2020). *Cognitive Psychology*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Lubohdeng, A. (2016). *Conditions and Problems in Teaching Arabic Language in Islamic Education Centers*. Pattani: Prince of Songkla University.
- Malee, M. (2014). Study the problems, difficulties and the trends solving of learning and teaching Arabic in higher education institutions in the three southern border provinces. *Al-Hikmah Journal*, 4(8), 64-75.
- Palys, T. (2008). Purposive Sampling. In L. M. Given (Ed.), *The Sage encyclopedia of qualitative research methods*. California: Sage Publications.
- Plodpluang, U. (2013). Data Analysis in Phenomenology Studies. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 23(2), 1-10.
- Ratchakitcha. (2017). *to use the Islamic Studies Fardueen curriculum at the mosque Elementary Islamic Studies*. Bangkok: n.p.
- Saeed, M. (2005). *The virtue of Arabic and the obligation to teach it to Muslims*. Monofia: Iblagh Library.
- Sheidow, M. A. (2015). Language performance weakness of the first year female students in the Arabic department: *Aspects and Treatments*. *Al-Hikmah Journal*, 5(10), 95-107.
- Thai Ministry of Education. (2012). *Implementing Islamic Studies Fardueen curriculum at the mosque in elementary Islamic Studies level BC 2559*. Bangkok: Ministry of Education.
- Useng, A. (2014). *Problems in teaching Arabic listening skills at the Center for Teaching Arabic-Fatoni University*. Pattani: Fatoni University.
- Useng, M. (2004). *The problem of teaching Arabic in secondary Islamic institutes in southern Thailand*. Sudan: International University of Africa.
- Uzman, A. (2013). *The metropolis of the Arabic language*. Morocco: Isesco Library.
- Wichai, W., & Marut, P. (2019). *Coaching to develop students' potential*. Bangkok: Charansanitwong printing.